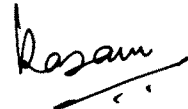

प्रमाणपत्र

प्रमाणित करणेत येते की, कु. सुजाता आदिनाथ उदगावे यांनी "आधुनिक महाराष्ट्रातील सामाजिक सुधारणा चळवळीतील स्त्री मुक्तीचा प्रश्न - एक राजकिय अभ्यास" या विषयावरील संशोधन कार्य समाधानकारकरित्या पूर्ण केले आहे. कु. सुजाता आदिनाथ उदगांवे यांनी माझ्या मार्गदर्शनाखाली स्वतंत्ररित्या हा शोध प्रबंध लिहिला असून तो इतर कोणत्याही विद्यापीठातील कुठल्याही अन्य परीक्षेसाठी सादर केलेला नाही.

सदरचा शोध प्रबंध शिवाजी विद्यापीठाच्या डॉक्टर ऑफ़ फ़िलॉसॉफी (राज्यशास्त्र) पदवी परीक्षेसाठी सादर करण्यास माझी अनुमती आहे.

कोल्हापूर :
दि.02/01 / 2007

डॉ.श्रीमती वासंती प्रतापचंद्र रासम
संशोधन मार्गदर्शक.

प्रतिज्ञापत्र

“ अधुनिक महाराष्ट्रातील सामाजिक सुधारणा चळवळीतील स्त्री मुक्तीचा प्रश्न - एक राजकिय अभ्यास” या विषयावरील प्रस्तुत शोध प्रबंध मी शिवाजी विद्यापीठाच्या डॉक्टर ऑफ़ फ़िलॉसॉफी (राज्यशास्त्र) पदवी परीक्षेसाठी लिहिला आहे. हा शोध प्रबंध अथवा त्याचा कोणताही भाग मी अन्यत्र कोठेही कोणत्याही परीक्षेसाठी सादर केलेला नाही.

कोल्हापूर

दि. 02/01/2007

S.A. VdG
कु. सुजाता आदिनाथ उदगावे

संशोधक

अनुक्रमणिका

प्रकरण क्रमांक	प्रकरणाचे नाव	पृष्ठ क्रमांक
	ऋणनिर्देश	
	प्रस्तावना	
1.	भारतीय संस्कृती आणि वसाहत काळातील भारतीय संस्कृतीवरील परिणाम	1 - 28
2.	भारत आणि महाराष्ट्रातील सामाजिक सुधारणा चळवळ	29 - 69
3.	भारतातील आणि महाराष्ट्रातील स्त्री मुक्ती चळवळ	70 - 111
4.	महाराष्ट्रातील समाजसुधारकांचे स्त्री सुधारणाविषयक विचार आणि कार्य	112 - 154
5.	महाराष्ट्रातील स्त्री समाजसुधारकांचे विचार आणि कार्य	155 - 200
6.	निष्कर्ष	201 - 207
	संदर्भ ग्रंथ सूची	208 - 219

ऋणनिर्देश

मी पी.एच.डी. शोधप्रबंध सादर केले ते मला घडविणारे माझे आजोबा स्व.गजानन उदगावे यांच्या प्रेरणेने व आशिर्वादाने. “आधुनिक महाराष्ट्रतील सामाजिक सुधारणा चळवळीतील स्त्रीमुक्तीचा प्रश्न-एक राजकीय अभ्यास” या विषयावरील माझी पी.एच.डी. राज्यशास्त्र पदवीसाठी मला पूर्ण करता आली, त्या सर्वांचे ऋणनिर्देश करणे आणि त्यांच्याबद्दल आदर व्यक्त करणे मी माझे कर्तव्य समजते.

सदर शोधप्रबंधाचे काम पूर्ण करताना माझ्या मार्गदर्शिका, शिवाजी विद्यापीठातील राज्यशास्त्राच्या प्रपाठक डॉ.श्रीमती वासंती प्रतापचंद्र रासम यांची प्रेरणा व कुशल मार्गदर्शन सतत लाभले. त्यांचा अखंड उत्साह मला सतत प्रेरणादायी ठरला. त्यांच्या अचूक मार्गदर्शनामुळे व वेळोवेळी केलेल्या सुचनांमुळे या संशोधनाचे कार्य मला लवकर पूर्ण करता आले. त्यांचे आभार मानावे तितके थोडेच आहे. त्यामुळे मी त्यांच्या ऋणांत राहणे अधिक पसंत करेन. डॉ.के.के.कावळेकर यांचेही बहुमोल सहकार्य व मार्गदर्शन लाभले त्यांचीही मी ऋणी आहे. राज्यशास्त्र विभागाचे प्रमुख डॉ.चौसाळकर सर यांचेही संशोधन कार्यास मार्गदर्शन लाभले. डॉ. लक्ष्मीनारायण तारोडी व सौ.भारती पाटील यांचे सहकार्य लाभले. तसेच श्री संभाजी तोरस्कर, श्री.अरूण वणारे यांनीही वेळोवेळी मदत केली. त्यामुळे या सर्वांचे मी मनःपूर्वक आभार मानते.

सदरच्या विषयाचे संशोधन पूर्ण करीत असताना प्रा. राम बापट पुणे, डॉ. विद्युत भागवत, हरी नरके, आ.ह.साळुखे, स्व. पुन्हाळकर यांचे वेळोवेळी मार्गदर्शन लाभले. पूणे विद्यापीठाच्या स्त्री अभ्यास केंद्रातील अनघा तांबे, ज्योती व इतर सहकारी यांचेही सहकार्य लाभले. त्या सर्वांचे मी मनःपूर्वक आभार मानते. हा शोधप्रबंध पूर्ण करताना संशोधन काळात अधिव्याख्याता के.एस.खापरे, कविता तिवडे, कविता पाटील, एस.व्ही.नाईकसर, विजय जाधव, प्रविण कांबळे, श्री मातेकर यांचेही मोलाचे सहकार्य लाभले, त्याबद्दल मी त्यांचीही आभारी

आहे. तासगावच्या पी.डी.व्ही.पी. कॉलेजचे प्राचार्य डॉ शेजवळ सर, सांगली हायस्कूलचे मुख्याध्यापक श्री.ए.ए.ढोले सर व त्यांचे सहकारी यांचे प्रोत्साहन लाभले, त्यामुळे त्यांचीही ऋणी आहे.

खालील ग्रंथालयाच्या ग्रंथापालानी व त्यांच्या सहकाऱ्यांनी संदर्भ ग्रंथ उपलब्ध करून दिले त्यामध्ये,

1. बॅ.बाळासाहेब खर्डेकर ग्रंथालय, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
2. मुंबई मराठी ग्रंथसंग्रहालय, मुंबई
3. गोखले अर्थशास्त्र व राज्याशास्त्र संस्थेचे ग्रंथालय, पूणे
4. केसरी मराठा ग्रंथशाळा, पूणे
5. फर्ग्युसन कॉलेजचे ग्रंथालय, पूणे
6. पूणे विद्यापीठाचे ग्रंथालय, पूणे
7. भांडारकर प्राच्यविद्या संशोधन केंद्र, पूणे
8. एस.एन.डी. टी. विद्यापीठाचे ग्रंथालय, पूणे
9. रमाबाई मुक्ती मिशन, केडगाव
10. महाराष्ट्र शासन पुरालेखाभिगार, कोल्हापूर
11. दत्ताजीराव कदम ए.एस.सी. महाविद्यालय ग्रंथालय, इचलकरंजी
12. सांगली हायस्कूल, सांगलीचे ग्रंथालय
13. आपटे वाचन मंदिर, इचलकरंजी

या ग्रंथालयाच्या ग्रंथपाल व त्यांच्या सहकाऱ्यांचे मनःपूर्वक आभार मानते.

या संशोधन कामासाठी माझ्या आजी श्रीमती भारती उदगावे यांची सदैव प्रेरणा व प्रोत्साहन मिळाले. माझे आई-वडील, सासु-सासरे, भाऊ व वहिनी यांचीही प्रेरणा लाभली. सर्वात महत्वाचे म्हणजे माझे पती श्री.एस.एस.पाटील यांच्या मदतीमुळे व प्रोत्साहनामुळे मला

काम करणे सोपे झाले. तसेच माझा चिरंजीव हर्षवर्धन हा लहान असूनही शांत राहून सहकार्य केला. या सर्वांच्या पाठिंब्यामुळेच मला माझे संशोधन कार्य पूर्ण करता आले.

सदर शोधप्रबंधाचे काम वेळेत व व्यवस्थित पूर्ण केल्याबद्दल आयडीयल प्रिंटर्स, इचलकरंजी व सिध्देश्वर इन्फोटेकचे अनिल मोहिते यांचीही मी आभारी आहे. माझ्या या कार्यासाठी प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्षरित्या ज्यांची मदत झाली त्या सर्वांची मी मनःपूर्वक आभार मानते.

कोल्हापूर.

दि. 02. 01. 2004

कु. सुजाता आदिनाथ उदगावे